

UVEDBA UČENJA OŽIVLJANJA V REDNI ŠOLSKI PROGRAM INTRODUCING TEACHING RESUSCITATION INTO THE EXISTING CURRICULUM

Zdenko Šalda

Zdravstveni dom Trebnje

Goliev trg 3, 8210 Trebnje

Izveček

Svetovna zdravstvena organizacija podpira izobraževanje šolskih otrok o oživljanju po celem svetu. V Sloveniji se je sistemsko izobraževanje začelo v šolskem letu 2016/2017 v okviru zdravstveno-vzgojnih programov primarnega zdravstvenega varstva. Nevladne nacionalne organizacije so pozvale Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije, da umesti dvourno učenje temeljnih postopkov oživljanja v obstoječi šolski program. Na Osnovni šoli Trebnje je potekal pilotni projekt preureditve učnega načrta. Ugotovljeno je bilo, da je uvedba obveznega izobraževalnega programa iz temeljnih postopkov oživljanja mogoča v okviru obstoječih učnih načrtov.

Abstract

The World Health Organisation supports the education of school children in resuscitation techniques worldwide. In Slovenia, systemic education in resuscitation techniques was launched in the 2016/2017 academic year as part of primary health-care education programmes. Local non-governmental organisations have called for the Ministry of Education, Science and Sport of the Republic of Slovenia to include a two-hour course in basic resuscitation procedures into the existing curriculum. The pilot project of reorganising the curriculum took place at the Trebnje Primary School. During the project, it was established that a compulsory course in basic resuscitation procedures can be included in the existing curricula.

UVOD

Postavlja se vprašanje kdaj je primeren čas, da se začne z učenjem oživljanja in kako najbolje učiti otroke oživljanja (1). V nekaterih državah je učenje oživljanja v šolah že obvezno, medtem ko se v drugih državah to šele počasi uvaja. *Evropski svet za reanimacijo* (The European Resuscitation Council – ERC), *Ameriško združenje za srce* (American Heart Association – AHA) in druge organizacije si za to močno prizadevajo. Znano je, da je otroke celo lažje usposabljeni kot odrasle. O oživljanju jih lahko poučujejo že izobraženi učitelji; to lahko počnejo prav tako učinkovito kot zdravstveni delavci (2). Zadostujeta že samo dve uri izobraževanja na leto. Najprimernejša starost otrok za izobraževanje o oživljanju je 12 let. Šolarji lahko tako delujejo kot multiplikatorji: doma lahko o oživljanju podučijo svoje brate in sestre, starše, stare starše in še mnogo drugih družinskih članov. Poučevanje oživljanja v šolah je lahko zabavno. Učenci so navdušeni in kažejo veliko zanimanje. Od tega imamo socialne prednosti in korist od navdušenih šolarjev, ki si želijo pomagati drugim. Delež izobraženih posameznikov, ki so pripravljeni pomagati drugim se bo tako povečal že s samo izobrazbo otrok. *Evropska fundacija za varnost bolnikov* (European Patient Safety Foundation – EuPSF), *Evropski svet za reanimacijo* (The European Resuscitation Council – ERC), *Mednarodni odbor za oživljanje* (The International Liaison Committee on Resuscitation - ILCOR) in *Svetovna anesteziološka federacija* (The World Federation of Societies of Anesthesiologists – WFSA) so razvile svojo skupno izjavo “Kids save

lives" za podporo izobraževanja šolskih otrok o oživljanju po celem svetu. Izjavo je podprla tudi *Svetovna zdravstvena organizacija* (3).

TEMELJNI POSTOPKI OŽIVLJANJA Z UPORABO AED KOT DEL PROGRAMA VZGOJE ZA ZDRAVJE

Civilnodružbena organizacija Iniciativa za AED je novembra 2015 dala pobudo Nacionalnemu inštitutu za javno zdravje (NIJZ), da usposabljanje za temeljne postopke oživljanja z uporabo AED vključi v vzgojo za zdravje v okviru primarnega zdravstvenega varstva (4). Pobudo je NIJZ sprejel in koordiniral priprave za uvedbo programa. Iniciativa za AED je pripravila priročnik in v sodelovanju s Slovenskim združenjem za urgentno medicino izvedla dve usposabljanji v Ljubljani in Mariboru za diplomirane medicinske sestre – izvajalke vzgoje za zdravje (5). Program se je v šolskem letu 2016/2017 začel izvajati. Namenjen je za osme razrede osnovnih šol in prve letnike srednjih šol.

POBUDA ZA UVEDBO OBVEZNEGA 2-URNEGA NACIONALNEGA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA IZ TEMELJNIH POSTOPKOV OŽIVLJANJA

7.oktobra 2016 so nevladne nacionalne organizacije (Slovenski reanimacijski svet pri Slovenskem združenju za urgentno medicino, Rdeči križ Slovenije, Iniciativa za AED, ter Zveza Lions klubov, distrikt 129, Slovenija) podprle pobudo Svetovne zdravstvene organizacije in Evropskega parlamenta ter pozvale Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije, da umesti dvourno učenje temeljnih postopkov oživljanja v obstoječi šolski program kot kroskurikularno vsebino v okviru predmetov biologija in šport. V obrazložitvi so zapisale, da bi delež laikov, ki pričnejo oživljati, najbolj povečalo obvezno učenje otrok, saj z njihovo pomočjo dosežemo celotno populacijo. Omenjeno potrjujejo skandinavske države, kjer je učenje temeljnih postopkov oživljanja že desetletje obvezno za šolske otroke, ta koncept pa se vse bolj širi.

PILOTNI PROJEKT PREUREDTVE UČNEGA NAČRTA

Iniciativa za AED je na Osnovno šolo Trebnje naslovila pobudo, da bi s pilotnim projektom praktično dokazali, da je uvedba obveznega 2-urnega nacionalnega izobraževalnega programa iz temeljnih postopkov oživljanja mogoča v okviru obstoječih učnih načrtov (6). V pilotnem projektu se je učenje temeljnih postopkov oživljanja uvedlo kroskurikularno v učni načrt biologije v osmem razredu osnovne šole in v učni načrt športa v devetem razredu osnovne šole. V učni načrt biologije so se uvedli pojmi: fibrilacija, defibrilacija, oživljanje. Izkazalo se je, da razlaga omenjenih pojmov obogati podajanje obstoječe učne snovi in je potrebna samo manjša dopolnitev priprav za posamezne učne ure, brez potrebe po dodatnem času za realizacijo učnega načrta. V devetem razredu osnovne šole so učitelji športa za gradivo uporabili priročnik vzgoje za zdravje (5). Uvodoma se je izvedla simulacija dveh šolskih ur. Zdravnik iz Zdravstvenega doma Trebnje je igral vlogo učitelja, učitelji pa vlogo učencev. Učitelji so ob tem obnovili znanje iz temeljnih postopkov oživljanja z uporabo AED. Učitelji športa so nato poskusno izvedli po dve šolski uri iz temeljnih postopkov oživljanja z uporabo AED v devetih razredih. Učenje je potekalo po programu vzgoje za zdravje, vendar s poudarkom na praktičnem delu. Učitelji so ocenili, da je bilo učenje uspešno. Ugotovili so, da je za uspešne stiske prsnega koša in umetno dihanje potrebna ustrezna telesna in gibalna razvitost in zavesten nadzor telesa pri izvedbi položajev in gibanj, kar pa je eden od splošnih ciljev predmeta šport v osnovnošolskem programu. Zaradi tega se lahko uvrsti v učni načrt. Dodatne šolske ure niso potrebne.

ZAKLJUČEK

Zdravstveno-vzgojna vsebina temeljnih postopkov oživljanja z uporabo AED je kroskurikularna tema biologije in športa in bi jo bilo smiselno umestiti v redni šolski program. Ker učno-ciljna naravnost učnega načrta dopušča določeno stopnjo avtonomije šole in učitelja, lahko temeljne postopke oživljanja z uporabo AED vsaka šola samostojno uvrsti šolski program. Ker gre samo za manjšo preureditev šolskega programa z doseganjem istih učno-vzgojnih ciljev na nekoliko drugačen način, ne bo prihajalo do dodatnih obremenitev učencev.

LITERATURA

1. Plant N, Taylor K. How best to teach CPR to schoolchildren: A systematic review. *Resuscitation* 2013; 84: 415-421.
2. Böhn A. et al. Teaching resuscitation in schools: annual tuition by trained teachers is effective starting at age 10. A four-year prospective cohort study. *Resuscitation* 2012; 83: 619-625.
3. Böttiger B W, Van Aken H. Kids save lives – training school children in cardiopulmonary resuscitation worldwide is now endorsed by the World Health organization (WHO). *Resuscitation* 2015; 94: A5-A7
4. Šalda Z. Pobuda Inicijative za AED št. 15 – Usposabljanje za AED v šole. Inicijativa za AED, 2015. Dostopno na naslovu: www.srce-si.si.
5. Šalda Z, Zidar N. Temeljni postopki oživljanja z uporabo AED kot del programa vzgoje za zdravje. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2016. Elektronski vir. Spletni naslov: <http://www.nijz.si>
6. Šalda Z. Pobuda Inicijative za AED št. 19 – Usposabljanje za AED v učni načrt. Inicijativa za AED, 2016. Dostopno na naslovu: www.srce-si.si